

## ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

### Νομοσχέδιο με τίτλο «Ο περί της Προστασίας των Προσώπων που αναφέρουν Παραβιάσεις του Δικαίου της Ένωσης Νόμος του 2021»

Η Οδηγία 2019/1937/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2019, σχετικά με την προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης θεσπίζει κανόνες και διαδικασίες για την προστασία των «πληροφοριοδοτών δημοσίου συμφέροντος», δηλαδή προσώπων που αναφέρουν πληροφορίες που αποκτούν στο εργασιακό τους πλαίσιο όσον αφορά παραβιάσεις του δικαίου της ΕΕ σε βασικούς τομείς πολιτικής.

2. Η Οδηγία δεν επηρεάζει την ευθύνη των κυβερνήσεων των Κρατών Μελών της ΕΕ να διαφυλάσσουν την εθνική τους ασφάλεια, δεν θίγει την εφαρμογή του ενωσιακού ή εθνικού δικαίου σχετικά με την προστασία των διαβαθμισμένων πληροφοριών και του δικηγορικού και ιατρικού απορρήτου, το απόρρητο των δικαστικών διαδικασιών ή τους κανόνες ποινικής δικονομίας και υπερισχύει των εθνικών κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα των εργαζομένων να συμβουλευονται τους εκπροσώπους ή τις συνδικαλιστικές ενώσεις τους.

3. Με το αναφερόμενο στην επικεφαλίδα Νομοσχέδιο σκοπείται η εναρμόνιση της Κυπριακής Δημοκρατίας με τις διατάξεις της πιο πάνω Οδηγίας και ουσιαστικά επιτυγχάνεται η ενίσχυση της επιβολής του δικαίου και των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συγκεκριμένους τομείς που απαριθμούνται στο συνημμένο Παράρτημα του νομοσχεδίου, μέσω της θέσπισης κοινών προτύπων που θα διασφαλίζουν υψηλό επίπεδο προστασίας των προσώπων αυτών που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως αυτές καθορίζονται στο άρθρο 4 του Νομοσχεδίου. Επίσης στοχεύει στην ενίσχυση της επιβολής του νόμου καθιερώνοντας αποτελεσματικούς, εμπιστευτικούς και ασφαλείς διαύλους αναφοράς και διασφαλίζοντας ότι οι πληροφοριοδότες δημοσίου συμφέροντος προστατεύονται αποτελεσματικά από αντίποινα.

4. Οι πρόνοιες του νομοσχεδίου εφαρμόζονται στον δημόσιο τομέα, περιλαμβανομένων και των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης με περισσότερους από 10000 κατοίκους ή περισσότερους από 50 εργαζόμενους. Επίσης εφαρμόζονται και στον ιδιωτικό τομέα σε επιχειρήσεις με 50 ή περισσότερους εργαζόμενους. Ειδικότερα με το νομοσχέδιο θεσπίζεται πλαίσιο προστασίας των πληροφοριοδοτών με σκοπό να προστατεύσει τους εργαζόμενους σε οργανισμούς ιδιωτικού ή δημοσίου τομέα που προβαίνουν σε γνωστοποιήσεις που αφορούν σε:

Α. παραβιάσεις ενωσιακού δικαίου στους ακόλουθους τομείς:

- δημόσιες συμβάσεις
- χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, προϊόντα και αγορές· πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- την ασφάλεια και τη συμμόρφωση των προϊόντων

- την ασφάλεια των μεταφορών στους τομείς των οδικών, σιδηροδρομικών, θαλάσσιων και εσωτερικών πλωτών μεταφορών
- την προστασία του περιβάλλοντος, η οποία ποικίλει από τη διαχείριση των αποβλήτων έως και τα χημικά προϊόντα
- την προστασία από την ακτινοβολία και πυρηνική ασφάλεια
- την ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών, την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων
- τη δημόσια υγεία, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των ασθενών και των ελέγχων καπνού
- την προστασία των καταναλωτών
- την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την ασφάλεια των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών·

B. παραβιάσεις που θίγουν τα οικονομικά συμφέροντα της ΕΕ·

Γ. παραβιάσεις που συνδέονται με την εσωτερική αγορά, μεταξύ άλλων παραβιάσεις των κανόνων της ΕΕ περί ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων, καθώς και παραβιάσεις των κανόνων για τη φορολογία των εταιρειών.

Σχετικό είναι το Παράρτημα της Οδηγίας που αποτελεί και Παράρτημα του νομοσχεδίου, όπου αναφέρονται ειδικά οι κοινοτικές νομοθεσίες που καλύπτονται.

5. Το άρθρο 5 του Νομοσχεδίου καθορίζει τα πρόσωπα που ορίζονται ως πληροφοριοδότες δημοσίου συμφέροντος και μπορούν να τύχουν σχετικής προστασίας από αντίποινα. Συγκεκριμένα ως τέτοια ορίζονται πρόσωπα που εργάζονται σε έναν δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό ή που έρχονται σε επαφή με έναν τέτοιο οργανισμό στο πλαίσιο των εργασιακών δραστηριοτήτων τους και ανακαλύπτουν απειλές ή βλάβη για το δημόσιο συμφέρον. Αυτές οι πληροφορίες μπορεί να είναι οικονομικής φύσης (π.χ. να αναφέρονται σε μια προσφορά του Δημοσίου, σε μια δαπάνη, σε μια απάτη) ή να είναι πληροφορίες που επηρεάζουν την ασφάλεια και υγεία ατόμων ή την ασφάλειά των προϊόντων που διατίθενται στην αγορά.

6. Με το σκοπούμενο νομοσχέδιο καθορίζεται ότι το εν λόγω πρόσωπο μπορεί να προβεί σε αναφορά είτε εσωτερικά μέσω κατάλληλων εσωτερικών διαύλων αναφοράς είτε εξωτερικά. Συγκεκριμένα, όπως καθορίζεται, στο νομοσχέδιο πρόσωπο δύναται να παρέχει πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις, αρχικά μέσω των εσωτερικών διαύλων αναφοράς και διαδικασιών που καθιερώνονται δυνάμει του άρθρου 7 του νομοσχεδίου, πριν από την αναφορά εξωτερικά, στις περιπτώσεις που η παραβίαση μπορεί να αντιμετωπισθεί με αποτελεσματικότητα εσωτερικά και εφόσον ο αναφέρων θεωρεί ότι δεν υπάρχει κίνδυνος αντιποίνων.

7. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 8 η υποχρέωση καθιέρωσης εσωτερικών διαύλων αναφοράς εφαρμόζεται σε νομικές οντότητες του ιδιωτικού τομέα με 50 ή περισσότερους εργαζομένους και σε όλες τις νομικές οντότητες του δημοσίου τομέα. Η Οδηγία και το νομοσχέδιο καλύπτουν επίσης οντότητες του

ιδιωτικού τομέα με λιγότερους των 50 εργαζομένων, στην περίπτωση που οι οντότητες αυτές σχετίζονται με χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.

Νομικές οντότητες του ιδιωτικού τομέα με 50 έως 249 εργαζόμενους ή με λιγότερους από 50 εργαζόμενους, όταν πρόκειται για χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, μπορούν να έχουν κοινούς εσωτερικούς δίαυλους για την παραλαβή και για τη διερεύνηση των αναφορών. Στις νομικές οντότητες του δημόσιου τομέα, όπου υπάρχουν, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εσωτερικοί δίαυλοι αναφοράς, οι Μονάδες Εσωτερικού Ελέγχου που έχουν συσταθεί δυνάμει των Αποφάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 75.841 και ημερ. 10.7.2013 και αρ. 76025 και ημερ. 6.11.2013.

8. Επιπρόσθετα στο νομοσχέδιο καθιερώνεται δυνάμει του άρθρου 11 ως εξωτερικός δίαυλος αναφοράς η Αρμόδια Αρχή, και ως τέτοια ορίζεται ο Εθνικός Συντονιστικός Φορέας για την Καταπολέμηση της Απάτης κατά των Οικονομικών Συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Φορέας αυτός συστήνεται με νομοσχέδιο που προωθείται παράλληλα με τον τίτλο ο περί του Εθνικού Συντονιστικού Φορέα για την Καταπολέμηση της Απάτης κατά των Οικονομικών Συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης Νόμου του 2020 και η πρόθεση είναι, πέραν των αρμοδιοτήτων που του απονέμονται δυνάμει του Νόμου εκείνου, όταν ψηφιστεί, να παραλαμβάνει αναφορές σύμφωνα με το Μέρος III του παρόντος Νόμου, να παρέχει ενημέρωση στον αναφέροντα, και να ασκεί τα καθήκοντα που προβλέπονται στον παρόντα Νόμο, ιδίως δε όσον αφορά τα μέτρα παρακολούθησης.

9. Επιπρόσθετα το νομοσχέδιο καθορίζει μέτρα για την προστασία των πληροφοριοδοτών γύρω από τους ακόλουθους άξονες:

- **Απαγόρευση αντιποίνων**. Τα αντίποινα μπορούν να λάβουν οποιαδήποτε μορφή, όπως παύση, απόλυση, υποβιβασμό ή στέρηση προαγωγής, αρνητική αξιολόγηση επιδόσεων, μη ανανέωση ή πρόωρη διακοπή σύμβασης προσωρινής απασχόλησης.
- **Μέτρα στήριξης των αναφερόντων προσώπων**. Ουσιαστικά παρέχεται στον αναφέροντα εύκολη και δωρεάν πρόσβαση σε πλήρεις και ανεξάρτητες πληροφορίες και συμβουλές σχετικά με τις διαδικασίες και τα μέσα έννομης προστασίας που είναι διαθέσιμα για την προστασία έναντι αντιποίνων και τα δικαιώματα του ενδιαφερομένου προσώπου. Επίσης παρέχεται αποτελεσματική συνδρομή ενώπιον οποιασδήποτε αρχής που εμπλέκεται στην προστασία τους έναντι αντιποίνων, καθώς και νομική αρωγή σε ποινικές υποθέσεις και σε διασυνοριακές διαδικασίες σε αστικές υποθέσεις σύμφωνα με τον περί Νομικής Αρωγής Νόμο του 2002.
- **Μέτρα για την προστασία έναντι αντιποίνων**. Αξιοσημείωτη είναι η αντιστροφή του βάρους απόδειξης ενώπιον δικαστηρίου σε αστικές διαδικασίες. Πιο συγκεκριμένα, το βάρος απόδειξης μετακυλιέται από τον αναφέροντα την πληροφορία στο πρόσωπο που προκάλεσε τη βλάβη ή που έλαβε το μέτρο. Το τελευταίο πρόσωπο βαρύνεται να αποδείξει ότι το εν λόγω μέτρο ήταν βασισμένο σε αιτιολογημένους λόγους και δε λήφθηκε υπό τη μορφή αντιποίνων στον αναφέροντα.
- **Μέτρα τα οποία διασφαλίζουν την προστασία της ταυτότητάς των αναφερομένων**.

- **Απαγόρευση άρσης δικαιωμάτων και μέσω έννομης προστασίας** από οποιαδήποτε συμφωνία, πολιτική, τύπο ή όρο απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης συμφωνίας για διαιτησία πριν από την έγερση διαφοράς

10. Το άρθρο 26 της Οδηγίας προνοεί ότι η μεταφορά της στο εθνικό δίκαιο θα πρέπει να ολοκληρωθεί το αργότερο μέχρι τις 17 Δεκεμβρίου, 2021.

11. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως λαμβάνοντας τις απόψεις/εισηγήσεις των εμπλεκόμενων φορέων, ετοίμασε το συνημμένο ως **Παράρτημα 01** νομοσχέδιο με τίτλο του «Ο περί της Προστασίας των Προσώπων που αναφέρουν Παραβιάσεις του Δικαίου της Ένωσης Νόμος του 2021» το οποίο συνοδεύεται από Αιτιολογική Έκθεση υπογεγραμμένη από το Γενικό Εισαγγελέα, συνημμένη ως **Παράρτημα 02**. Επισυνάπτεται επίσης ως **Παράρτημα 03** το Ερωτηματολόγιο Ανάλυσης Αντικτύπου, συμπληρωμένο στα σημεία που αρμόζει.

12. Το Νομοσχέδιο με τίτλο «Ο περί της Προστασίας των Προσώπων που αναφέρουν Παραβιάσεις του Δικαίου της Ένωσης Νόμος του» εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο κατά τη συνεδρία του ημερομηνίας 23.3.2021.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ  
ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΕΩΣ

24 Μαρτίου, 2021